

Toetssteen der ware en valse genade

Th. Van der Groe

7. Handelende van de kennis der ellende, of van de ware zaligmakende overtuiging van de Heilige Geest

Van de kennis der zonden uit de wet

Allereerst ontmoeten wij hier dan de leer van 's mensen natuurlijke ellende, waarin wij, van stuk tot stuk, aandachtig hebben na te gaan, niet alleen wat die waarheid *voorwerpelijk* inhoudt, maar ook, wat God ons van haar *bevindelijk*, in ons gemoed, door Zijn Geest geleerd heeft.

a. Tot een grondslag van de leer van 's mensen ellende komt hier dan eerst de heilige Wet Gods (vraag 4) in aanmerking.

ZONDAG 2

Vr. 3. Waaruit kent gij uw ellende?

Antw. Uit de wet Gods.

Vr. 4. Wat eist de wet Gods van ons?

Antw. Dat leert ons Christus in een hoofdsom, Matth. 22:37-40: Gij zult liefhebben de Heere, uw God, met geheel uw hart en met geheel uw ziel en met geheel uw verstand, en met geheel uw kracht. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, aan dit gelijk, is: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt de ganse Wet en de Profeten.

Vr. 5. Kunt gij dit alles volkomenlijk houden?

Antw. Neen ik; want ik ben van nature geneigd God en mijn naaste te haten.

De Wet moet men, bij het ware licht van de Geest enigszins recht hebben leren kennen in deszelfs zuivere Goddelijkheid, heiligheid, geestelijkheid, volmaaktheid en onveranderlijkheid, in die mate, dat ons gemoed daar ten enenmale bij staande gehouden, gearresteerd en gebonden is geworden, en wij een duidelijk gezicht uit haar hebben verkregen van onze natuurlijke plicht en verbintenis aan God, als onze allerhoogste Koning, Schepper en Onderhouder. En hoe wij verplicht zijn, Hem te beminnen, te volgen, te eren, te dienen en te gehoorzamen, beide met ziel en lichaam en met alle krachten, zonder de allermiste overtreding, zelfs niet met een enkele zondige lust of gedachte, daar wij anders aanstonds, vanwege de hoogheid en heiligheid Gods noodzakelijk moeten vallen onder Zijn gestrenge toorn, en onder de vloek van Zijn heilige Wet.

Omdat het een vaste en onveranderlijke waarheid van het Christendom is, dat *door de Wet de kennis der zonde is*, Rom. 3:20, zo lijdt het niet de minste tegenspraak, dat wij haar dan ook noodzakelijk zó recht en geestelijk moeten kennen, met enige mate van ware kennis, indien zij ons ooit zal kunnen strekken als een heldere spiegel in de hand des Geestes, tot een oprechte zondenkennis, zoals tot verkrijging der verlossing, door de Heere Jezus Christus, volstrekt noodzakelijk is.

En hierin ligt dan al gelijk de grond van het waarachtige *onderscheid tussen de ware gelovigen en de tijdgelovigen*.

De eersten ontvangen door het geestelijk licht van de ware kennis van God ook tevens een heilige en geestelijke kennis van de Wet, zoals daar is aangewezen, en door dit middel worden zij dan ook noodzakelijk gebracht tot een hartgrondige overtuiging van hun zonden.

Maar de laatsten verkrijgen nooit een rechte en geestelijke kennis van de wet. Zij zien haar Goddelijkheid, geestelijkheid, heiligheid, enz. nooit recht in, om dat zij God Zelf nooit geestelijk gezien hebben, en dus ontbreekt hun dan ook altijd het ware licht, waarbij zij een grondige kennis kunnen nemen van de oorspronkelijke verdorvenheid van hun harten, en van hun doemwaardigheid en machteloosheid. De geveinsden, wat zij van de *Wet Gods* ook mogen weten, en welke werkzaamheden zij daar ook mee mogen hebben, tot overtuiging van vele dadelijke zonden, in een algemeen licht van de Geest (waaruit soms grote beroeringen van het gemoed kunnen ontstaan, die een schijn hebben van waarlijk geestelijke overtuiging), brengen het nochtans nooit zover, dat zij de geestelijke zin van de wet recht opnemen voor hun rekening, om daaraan volmaakt te voldoen, op straffe van de eeuwige dood bij de allergeeringste overtreding. Want indien hun, door Gods genade, de heiligheid en geestelijkheid van de wet maar eens waarlijk op het hart gelegd werden, al was het maar voor een enkel ogenblik, zo kon het niet anders zijn, of zij moesten dan ook noodzakelijk aanstonds zaligmakend overtuigd worden.

b. Het tweede dat hier te onderzoeken valt, is: *hoe men door die rechte kennis van de Goddelijke Wet, als een middel, nu ook gekomen is tot een ware kennis van de zonden?*

Want het een hangt zeer nauw aan het andere. Zodra als maar dat heilige licht van de wet, door de krachtvolle werking van de Geest, heeft aangevangen helder te schijnen binnen in onze zielen, worden aanstonds onze ogen door God geopend, die tevoren wel vast gesloten waren. *Het gebod*, zegt de wijze koning, *is een lamp en de wet is een licht*, Spr. 6:23. Maar nu ondervinden wij met der daad, dat dit zeker waarachtig is. Wat openbaart dat Goddelijk licht der wet ons nu niet al een grote menigte van snode zonden en van allerhande goddeloosheden en ongerechtigheden, aan welke wij schuldig staan, en waar wij, helaas, al onze dagen moedwillig in geleefd en gewandeld hebben! Hoe dieper wij ingeleid worden in de vlekkeloze heiligheid en volmaaktheid van Gods wet, hoe wij (inkerende met dat licht naar binnen in onze harten), ook steeds dieper in onze zondige aard en natuur ingeleid worden, dat wij anders niet dan volstrekt onheilig en goddeloos zijn, en enkel maar *geneigd om God en onze naaste te haten*, (Vraag 5).

Van de natuurlijke vijandschap tegen God en de naaste

Het is van een zeer bijzonder gewicht en noodzakelijkheid, dat een iegelijk hier op deze waarachtige beschrijving van des mensen natuurlijke bedorvenheid met alle aandacht lette. Nooit kan iemand daar genoeg bij stil staan, om alleen van deze zaken een rechte kennis te nemen, en daarop een allernauwkeurigst onderzoek te doen in zijn eigen gemoed. De beschrijving is vervat in zeer korte woorden, doch zij opent ons een zeer ruim en breed veld van een nauwkeurig zelfonderzoek, veel meer dan het wel schijnt in de eerste opslag aan degenen, die niet gewoon zijn in de heilige waarheden van Gods Geest diep in te dringen. Want zij drukt niet maar slechts enige kwade of verdorven gesteldheid uit van 's mensen hart, die nog vergezelschap is met enig bijliggend of ingewikkeld goed.

Nee, maar zij wijst ons *een gehele en volstreckte verdorvenheid of onheiligheid* aan, en leert ons, dat de mens in zijn natuurlijke aard, en met al zijn wilsneigingen, pogingen, begeerten enz. niet anders is, en niet anders zijn kan, dan een gehele of enkele vijandschap tegen God; zoals de Apostel het bedenken des vleses beschrijft welk het eerste en voorname grondvermogen van de ziel is, waaruit al de andere werkzaamheden van 's mensen geest onmiddellijk geboren worden en vloeien, als water uit een fontein, Rom. 8:7. Volgens deze heilige en waarachtige leer van de Geest is de mens van nature, in de staat der zonden, dan geheel vijandig gekant tegen de hoge God, die hem gemaakt heeft, en hij gaat met alle krachten en vermogens, beide van ziel en lichaam, in een volstreckte boosheid en haat tegen Hem uit, zijnde nergens minder toe geschikt of genegen, dan om zichzelf oprecht te onderwerpen aan de heilige wet van God, hetzij de wet des geloofs of der werken, in haar geestelijke zin genomen zijnde. De zonde heeft de mens niet toegelaten, enige de allerminste zuivere begeerte daartoe nog te behouden binnen in zijn hart; maar zij heeft dat hart geheel vervuld met een boze vijandschap tegen God. Want gelijk de zondaar God Zelf alzo haat, wegens die oneindige heiligheid en hoogheid, waarmee Hij bekleed is, alzo haat hij ook niet minder Gods heilige gemeenschap, en mitsdien ook de weg des geloofs in de Heere Jezus Christus geopenbaard in het Heilig Evangelie, als de enige weg, om ons tot die zalige gemeenschap te leiden. Dadelijk, indien er nog maar enkel een oprechte neiging, zucht of begeerte in de natuur van de zondige mens was overgebleven, waarmee hij nog enigszins naar God of naar de Heere Jezus mocht uitgaan of als hij nog maar enige geringe geschiktheid, binnen in zijn gemoed, in de stand van de zonde had behouden, om zich daartoe, veel of weinig, zelfs onder een algemene overtuiging, nog vooraf te kunnen bereiden, - naar de manier van de Pelagiaanse leer, - dan zou de mens met zijn hart niet geheel dood liggen in de zonde en in de vijandschap tegen God en tegen Christus, volgens de duidelijke leer van de Heilige Schrift. Die van ons Gereformeerden met zo veel kracht en ernst daarom ook altijd is beweerd en staande gehouden, tegen degenen, die het halve Pelagianisme in onze kerk weer zochten in te voeren, tot genezing van de dodelijke wond van het *Antichristelijke Beest*. Wat heeft deze mensen toch kunnen bewegen, om zich zo sterk aan te kanten tegen die gezonde Catechetische beschrijving, dat de mens van nature geneigd is God en zijn naaste te haten? En waarom hebben zij zodanige moeite aangericht, om die uitdrukking, onder meer anderen, in de Catechismus, of geheel weggenomen, of genoegzaam versted en verzacht te krijgen, anders dan de Pelagiaanse geest, even door zodanige leer van 's mensen natuurlijke haat en vijandschap tegen God, ten enenmale wordt onderdrukt en terneer geslagen? Want het is volkomen zeker dat deze onze heilige Gereformeerde leer, alle Pelagianerij, zonder enige uitzondering in de grond slaat, als Dagon voor de ark ter aarde moet vallen, zonder ooit op enigerlei manier weer opgericht of hersteld te kunnen worden. Waarlijk, een van beide moet hier waarachtig zijn: óf de zondige mens moet van *nature geneigd zijn om God en zijn naasten te haten*, of anders, *om Die te beminnen en lief te hebben*, want een volstreckte onverschilligheid kan hier geen plaats grijpen. Indien het eerste waarachtig is, dan stort de Pelagiaanse leer, maar indien het laatste waarachtig is, dan stort de Gereformeerde leer op eenmaal geheel ter neer.

Hierin ligt dan, zonder enige tegenspraak, de wezenlijke grond en hartader van het waarachtige onderscheid, dat er is tussen de waarheid en dwaling, en mitsdien ook tussen de ware en de valse genade, of tussen het zaligmakend en het algemene werk van de Geest.

En zo zal het er dan nu ook alleszins op aankomen, in het ernstig beproeven van onze staat, dat wij van deze onze allerhoogste ellende en verdorvenheid door de zonden een bevindelijke kennis en overtuiging moeten bekomen hebben in onze harten, door de krachtadige werking van de HEILIGE GEEST, vergezeld met zodanige hartelijke droefheid, schaamte, berouw, vernedering en verslagenheid voor de hoge God, als een ware geestelijke overtuiging van deze Goddelijke leer in 's mensen gemoed, uit haar eigen natuur, noodzakelijk meebrengt. Want hier komt nu al aanstonds te pas, hetgeen wij tevoren als een algemene onderrichting voor een ieder in het beproeven van zichzelf aan de heilige waarheden van het geloof hebben terneer gesteld, dat men namelijk dezelve niet maar slechts moet kennen en toestemmen, als waarachtige en Goddelijke waarheden op zichzelf, neen, maar dat er ook

noodzakelijk een gelovige en geestelijke toe-eigening moet zijn van iedere waarheid binnen in ons eigen gemoed, en dat hierin de wezenlijke kracht gelegen is van het zaligmakend werk van de Geest in de ziel. Daaruit volgt dan immers deze voorname grondwaarheid van 's mensen volstreckte goddeloosheid en natuurlijke vijandschap tegen God, hier dan ook, zonder enige tegenspraak, door de krachtdadige overtuiging van de Geest, op een ieders gemoed gedrukt en toegepast worden, zodat hij diezelfde waarheid bevindelijk heeft leren verstaan en geloven, met betrekking tot zichzelf of tot zijn eigen staat in het bijzonder.

Wat zou het ons toch kunnen baten tot een zaligmakende vernedering van onze zielen, voor de hoge God, indien wij in het algemeen voor waarachtig houden, dat de mens van nature geneigd is om God en zijn naasten te haten, als wij het ook niet tevens voor waarachtig houden en er geheel van overreed zijn, dat dit ook in het bijzonder *onze* staat en toestand is, en dat ook wijzelf ten enenmale onheilig en goddeloos en diep en zondig en verdorven zijn? Of zou het anders ook een genoegzame overtuiging tot zaligheid kunnen geacht worden, wanneer de mens slechts enig gezicht en gevoel van zijn zondige werken heeft en zich daarom meer of min voor God vernedert, zonder nochtans te weten of boetvaardig te belijden, dat hij ook zelf in zijn natuurlijke aard geheel zondig en bedorven en een onverzoenlijke vijand van God is, die van zichzelf in alle eeuwigheid niet anders kan doen, dan die volzalige Heere en Zijn dierbare gemeenschap en genade, in Christus alleen maar te haten, te verwerpen en uit al zijn macht tegen te staan?

Een van beide: óf dit is waarlijk nu zo de zondige aard en natuurlijke geneigdheid van de mensen óf niet. Indien niet, dan moet noodzakelijk de Pelagiaanse leer staan, en de Gereformeerde leer vallen. Maar indien wèl, dan moet de mens ook zeker weten en geloven, als hij van Gods Geest zaligmakend overtuigd en aan zichzelf bekend gemaakt zal worden, dat zijn aard van nature ook waarlijk zo ten uiterste zondig, onheilig, goddeloos en geheel boos en verdorven is, of hij zal anders nooit tot een ware Evangelische vernedering en verbrijzeling voor God, en tot een oprechte haat en walging van zichzelf kunnen gebracht worden ten einde zijn leven en zijn zaligheid geheel buiten zichzelf, door het geloof in Christus, te zoeken, naar de weg van het Evangelie. Want wanneer de mens hier in de grond waarlijk blind blijft staan in de kennis van zijn zondige en goddeloze aard of natuur, - wat kennis van zonden hij ook hebben mag, - als hij geen ware geestelijke kennis bezit van zijn natuurlijke haat en aangeboren vijandschap tegen God, en daarover dan ook niet vernederd en oprecht verslagen is (gelijk het gewoonlijk toegaat met de geveinsden en tijdgelovigen), wat zal hier dan het onvermijdelijk gevolg van moeten zijn? Zal zulk een ten halve overtuigd zondaar dan wel ooit een zekere ontdekking kunnen bekomen van zijn geheel verloren, doemwaardige, onreine en machteloze natuurstaat, en dat hij van Gods heilig beeld beroofd en dood is door de zonden en misdaden, overeenkomstig de leer van de Heilige Schrift en van onze Gereformeerde kerk? En indien hij zulk een rechte en volkomen ontdekking door de werking van de Geest van zichzelf niet ontvangt, zal hij dan niet noodwendig voor altijd moeten blijven staan in de Pelagiaanse grond van eigen willen, begeren, zoeken, pogen, bidden, werken, geloven, enz.? En zal hij er niet zelfs in zijn eigen krachten al op aanwoelen, onder gewone overtuigingen en bekommernissen, zo lang totdat hij langs die eigenwillige weg eindelijk enige rust voor zijn beroerd gemoed bekomen heeft, door middel van een losse en ongegronde toe-eigening van de waarheid van het Evangelie naar de manier van de tijdgelovigen?

Want dit is immers zeker, al wie niet waarlijk gelooft, dat hij van nature enkel maar geneigd is om God en zijn naasten te haten, die zal ook nooit waarlijk kunnen geloven, dat zelfs zijn allerbeste begeerten, gebeden, tranen en andere eigenwillige pogingen en wettische werkzaamheden, welke hij uit een gewone ontdekking en verlegenheid aanwendt om zalig te worden, alle van nature zonden zijn, en anders niet dan blinde, ongelovige bewegingen en voortbrengselen van dat bedenken des vleses, hetwelk vijandschap tegen God is, en dat zich aan de Wet van het zuiver geloof in de Heere Jezus enkel op de genadige beloften van het Evangelie niet kan, noch wil oprecht onderwerpen, evenmin als aan de geestelijke zin van de wet der werken, die zegt: *Gij zult niet begeren*, Rom. 7:7.

Er moet wel zorgvuldig in acht genomen worden, dat de bekering des mensen bestaat in twee stukken: *in de afsterving van de oude, en in de opstanding van de nieuwe mens*. Het gehele geheim van het Christendom ligt in de behoorlijke onderscheiding van die twee zaken. De Apostel, waar hij spreekt van zijn eigen bekering, drukt die beide ook nadrukkelijk uit, zeggende: *"Ik ben door de wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou. Ik ben met Christus gekruist, en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij,"* Gal. 2:19, 20. En dit getuigt hij ook zonder onderscheid van alle ware gelovigen: *"Gij zijt gestorven, en uw leven is met Christus verborgen in God,"* Kol. 3:3. Dit noemt de Zaligmaker *zijn leven te verliezen en hetzelfde te vinden*, Matth. 16:25; Luc. 9:24. Wie ziet niet, dat deze twee geheel onderscheiden zaken zijn? De mens moet eerst sterven en dan leven. Hij moet eerst in de dood van zichzelf komen, eer hij kon komen in het leven van God of van Christus. Eerst moet hij zijn leven verliezen, eer hij hetzelfde kan vinden. Dit zalige geheim verstaat de huichelaar niet. Nochtans wil het niet anders zeggen, dan dat de zondige mens, die waarlijk bekeerd en wedergeboren wordt, een tweërlei krachtadige werking van de Geest Gods tot zaligheid in zijn ziel moet ondervinden en gewaar worden.

Eerst, dat hij door de wet zodanig geestelijk verlicht en overtuigd moet worden in zijn hart, dat hij zijn eigen natuurleven geheel komt te verliezen, af te leggen en te verzaken, en alzo waarlijk aan zichzelf en aan zijn eigen wijsheid, kracht, gerechtigheid, werk, plicht, voornemens, begeerten en dergelijke, geheel komt te sterven, en niets meer tot zijn zaligheid te doen weet, zelfs zoveel niet, dan een enige zucht, begeerte of poging uit zich zelf; naardien hij nu levendig overtuigd wordt, dat zijn natuurlijke aard of geneigdheid zich enkel maar daarheen uitstrekt, om God en zijn naasten te haten, hetwelk hem dan noodzakelijk moet brengen in de waarachtige zelfverlorenheid voor de hoge en heilige God.

Ten andere, dat hij zijn eigen leven alzo geestelijk door de wet geheel verloren hebbende, nu door middel van een zuiver en oprecht geloof, gewerkt van de HEILIGE GEEST, door het Evangelie in zijn hart, weer opnieuw moet opgewekt en levend gemaakt worden met Christus en in Christus uit loutere genade, zonder iets van zijn eigen toedoen, wat het ook mocht zijn, of hoe het ook genaamd of begrepen mocht worden.

Deze zijn als de twee kanalen, langs welke de zaligheid afvloeit in de harten van alle ware gelovigen. Al wie dan niet eerst op zodanige wijze het leven geheel verloren heeft in zichzelf door een geestelijke overtuiging uit de Wet, die heeft ook nooit het leven waarlijk gevonden in Christus door een geestelijk geloof uit het Evangelie. De Apostel legt daarom ook het een als een grond voor het andere, zeggende: *indien wij nu met Christus gestorven zijn* (door de kruisiging namelijk van de oude mens, waar hij zo even tevoren van gesproken heeft), *zo geloven wij, dat wij ook met Hem zullen leven*, Rom. 6:8, zie ook Joh. 11:25.

Even in die voorgestelde zaken ligt dan ook de voornamelijkste grond van het wezenlijke onderscheid tussen de zaligmakende en de algemene overtuiging, of tussen een Pelagiaanse en een Gereformeerde bekering. In een algemene overtuiging (hoe hoog die ook gaan mag, en welke beroeringen en gemoedsbewegingen zij ook met zich mocht voeren), blijven de mensen nochtans altijd staan in de grondslag van hun eigen verdorven leven, maar zij worden niet door een ware geestelijke ontdekking aan het einde van hun eigen werk gebracht, waar zij zichzelf met al hun denken, willen, begeren, pogen, zuchten, tranen en gebeden geheel en eeuwig voor God verloren vinden liggen in de zonde, en onder Zijn heilige vloek en toorn. Bijgevolg raken zij hier nooit zo ver van het eens alles zalig-hulpeloos en radeloos bij zichzelf waarlijk op te geven voor Christus en Gods vrije genade. En wat is hier toch anders de reden van, dan omdat al zulke mensen (zij mogen beroeringen en overtuigingen hebben zoveel zij mogen), nochtans nooit zo ver met geestelijk licht hartgrondig en bevindelijk overtuigd worden, dat zij hun volstreckte vijandschap tegen God levendig komen te zien, zoals dezelve van nature

geheel de overhand over hen genomen heeft, beide naar ziel en lichaam, maar zij blijven inwendig onder hun hoogste beroeringen, overtuigingen, bekommernissen en benauwdheden nochtans altijd onveranderlijk werken met hun eigen natuurlijke bewegingen en ongelovige begeerten en pogingen, om God tot barmhartigheid jegens hen te verwekken op de Pelagiaanse methode. Immers wat de grondslag betreft, zij worden wezenlijk nooit recht in hun gemoed gewaar, dat de gehele begeerlijkheid van 's mensen hart van nature enkel zonde is, Rom. 7:7. Hier staan de geveinsden en tijdgelovigen altijd voor verlegen en verstomd, en zij kunnen van zichzelf nimmermeer een hartgrondige rekenschap geven (overeenkomstig de Schriftuurlijke leer van de volstreekte verdorvenheid, goddeloosheid, blindheid en vijandschap van 's mensen hart door de zonde), hoe zij die Goddelijke waarheid bevindelijk in hun eigen gemoed door de Geest geleerd hebben, *dat ook al het gedichtsel der gedachten zijns harten ten allen dage boos is*, Gen. 6:5. Want indien zij slechts dit ene recht geleerd hadden door Gods overtuigende en zielverlichtende genade, dan hadden zij ook zelfs niet één goede begeerte, zucht, verlangen of neiging van het gemoed naar God of naar de Heere Jezus en Zijn genade in hun harten meer kunnen vinden, - zoals die natuurlijk nu gesteld zijn, - maar zij zouden met de Apostel dan ook *door de wet der wet gestorven zijn, opdat zij Gode leven zouden*, Gal. 2:19. Doch deze is de grote verborgenheid der zaligheid, welke alleen de ware uitverkorenen en gelovigen in Christus van de Heilige Geest inwendig geleerd wordt, als Hij hen door Zijn almachtige genade nu aanvangt te wederbaren en uit de dood der zonde levend te maken. Hiervan moet dan ook gezegd worden: *omdat het u gegeven is de verborgenheden des Koninkrijks der hemelen te weten, maar dien is het niet gegeven*, Matth. 13:11.

Het is te vergeefs, hier deze tegenwerping te willen maken, gelijk men zo van sommigen soms hoort, alsof men, met zo nauw op deze dingen aan te dringen, ook wel ál te bepaald handelen zou met het *werk van Gods Geest* in der mensen harten, hetwelk toch *zeer verscheiden* toegaat, en niet in allen op een en dezelfde manier. Want waarlijk, deze stelling zo los en onbepaald ingevoerd, en gebruikt op een wijze, gelijk veeltijds van de onervarenen geschiedt, zou gemakkelijk genoeg daarheen kunnen leiden, om het zuivere en regelmatige praktikale gebruik van onze Gereformeerde waarheid allengs weg te nemen, ja wel geheel de bodem in te slaan. Wij moeten het immers noodzakelijk altijd houden voor een onfeilbare grondregel van het Christendom, waar men in het minst niet van mag afwijken, dat de Heilige Geest Zijn zaligmakende werking in de harten van de gelovigen niet slechts in nauwe overeenkomst met de waarheid van de Schrift, maar ook even door middel van dezelve gewoon is te verrichten, dienvolgens kan men dan de werking van de Geestes nooit te zeer bepalen door een eenvoudig en gezond gebruik van de waarheid zelf. Ja, hoe zal men anders ooit met enige vaste en genoegzame zekerheid kunnen weten, dat een inwendig werk van het gemoed in ons of in anderen een waar zaligmakend werk van de Geest is, indien men het niet regelmatig en met enige nauwkeurige bepaling aan de duidelijke en fundamentele grondwaarheden van het Woord zal mogen toetsen en behoorlijk beproeven? Moet niet ons geloof middellijk alleen rusten op de geopenbaarde waarheid van de Geest in de Schrift? Moet niet ieder naar die regel wandelen? Hoe zou iemand dan toch durven beweren en openlijk staande houden, dat de zuivere en wezenlijke grondwaarheden van de Religie (zo ver die tot zaligheid nodig zijn van een ieder recht gekend en hartelijk geloofd te worden), een al te grote of te nauwe bepaling zou zijn in de beproeving van het werk van de Geest? Wat zal dan nu voortaan de onfeilbare regel of toetssteen zijn in het Christendom, waaraan een ieder zijn geestelijke staat en zijn inwendige bevindingen, daden en werkzaamheden nauwkeurig zal beproeven, of die zaligmakend zijn of niet? Gewisselijk, zij die zo roepen, dat *men Gods werk in de zielen te zeer bepaald behandelt*, als men het nauw tracht te binden aan onze wezenlijke en noodzakelijke Gereformeerde grondwaarheden, mogen toezien, dat zij deze heilige banden niet langzamerhand verzwakken en in stukken breken, en dat zij, om het Christendom te gemakkelijker op te bouwen, hetzelfde niet mettertijd geheel ter neer werpen, en door zodanige handel ongevoelig een wijde deur voor de satan openen, om de blinde mensen maar wild en los alles te doen aanzien voor een zaligmakend werk van de Geest, wat er slechts een zweem of gedaante van heeft.

Helaas! Het is een droevig teken, dat de liefde van de waarheid in veler harten reeds is beginnen te verkouden, en dat een geest van losheid en ijdelheid merkkelijk de overhand genomen heeft, als men met de waarheid zelf bereids bekommerd en verlegen raakt, en als men aan die Goddelijke banden niet meer zo nauw bepaald en vastgebonden wil zijn. Dit kan geen ander gevolg hebben, indien men zo wil voortgaan, dan dat Gods helder licht hoe langer hoe meer moet wijken van der menschen ogen, waardoor zij de wezenlijke onderscheidingen tussen de ware en de valse genade, of tussen de zaligmakende en de algemene werkingen van de Geest dan ook noodzakelijk geheel moeten verliezen. En aldus wordt de weg dan nu gebaad om een meer Pelagiaans of een meer Enthusiastisch Christendom onder ons op te bouwen, terwijl het oprechte en geestelijke Christendom tevens met de heilige waarheid langzamerhand te gronde gaat. Hier tegen is geen ander hulpmiddel, dan dat de Geest ons zelf weer terugvoere tot Zijn eigen waarheid, en ons die recht leert verstaan, grondig geloven en ijverig betrachten. En dan zou daar ook weer een helder licht bij ons schijnen, om het ware van het valse in de zaken van het Christendom behoorlijk te onderscheiden.

Wij hebben het dienstig geoordeeld deze zaak een weinig nader alzo te openen, om het bijzonder gewicht, hetwelk daaraan hangt *in 's menschen zelfbeproeving*. Want terwijl de Catechismus dit stuk, gelijk doorgaans, maar met korte woorden hier aanroert, zonder daarvan enige uitbreiding te maken, zo geeft dit aan velen aanleiding, om er zeer licht en los overheen te lopen, weinig bevattende, hoe juist deze Goddelijke leer (dat ieder mens van nature geneigd is, om God en zijn naasten te haten), ons de allerrampzaligste en uiterste verdorvenheid van 's menschen hart door de zonde wel duidelijk aanwijst, waardoor zij, volgens hetgeen daar verder op volgt (Vraag 8), ook zelfs alzo verdorven zijn, dat zij ganselijk onbekwaam zijn tot enig goed, (en dus ook tot de allerminste goede gedachte of begeerte des harten), en geneigd tot alle kwaad, tenzij dan, dat zij door de Geest Gods wedergeboren worden. Groter ellende en verdorvenheid van de menselijke natuur kan er niet zijn of bedacht worden. Doch dit slechts in het algemeen, als een stellige waarheid, te weten en te belijden, zal ons geen wezenlijk voordeel kunnen doen, want dit is maar het historisch geloof. Maar wij moeten daar een duidelijke, grondige, levendige en hartroerende kennis van gekregen hebben in onze zielen, indien wij anders van Gods Geest zaligmakend zullen zijn overtuigd geworden. Waar zodanige Goddelijke en bevindelijke kennis in de grond nog ontbreekt, daar is alle andere ontdekking niet meer dan een gebrekkige overtuiging, waar vele tijdgelovigen en nabij christenen eeuwig ongelukkig in verloren gaan.